

Woensdag: Paardenmarkt te Valkenburg!

IETS UIT DE GESCHIEDENIS ER VAN

Volgende week Woensdag zal geheel Valkenburg dus weer staan in het teken van de paardenmarkt. Al moge het aantal aangevoerde paarden dan een punt van bespreking vormen, toch zal een mogelijk klein getal de echte Valkenburgers niet weerhouden, de traditie te handhaven. Zij ontvangen op die dag hun familieleden; zij bestellen bij de slager een rollade en zij eten broodjes met vlees. De geheel morgen wandelt men door het dorp en men heeft het druk met het groeten van oude kennissen. Allerlei gebeurtenissen uit vroeger tijd worden opgehaald en men zal het a.s. Woensdag ongetwijfeld betreuren, dat men het slaghout nog niet kan opnemen, om er een stevige klap mee te geven op een stuk peperkoek.

De paardenmarkt! Als men dit woord noemt, klopt het hart van iedere rechtgeaarde Valkenburger iets sneller. Het ijverige marktcomité tracht door aanplakbiljetten de datum van de markt bij iedereen bekend te maken; een propaganda, die natuurlijk altijd onkosten met zich mede brengt. Toch gaan de comitéleden voort met hun werk en krijgen dan wel eens op de meest ongedachte wijze bewijzen van medeleven. Vorige week ontving de penningmeester van het comité een gift van 25 gulden van een oud-Valkenburger, die onbekend wenste te blijven. Wel een bewijs, welk een belangrijke plaats de paardenmarkt inneemt in het leven van de Valkenburger.

„Meer dan duizend jaren traditie” staat er op de biljetten. Is dat nu niet lichtelijk overdreven? Teneinde hiervan wat meer te weten, hebben we ons gewend tot een der oudste inwoners van Valkenburg en deze wist ons aardige historische gegevens te verschaffen.

De Christelijke Kerk in Valkenburg is gesticht in 837. Deze stichting staat in direct verband met de geschiedenis van de markt, omdat de Kerk in de aller-eerste eeuwen alle voordelen van de paardenmarkt aan zich trok. Het begin was een jaarmarkt, waarop Belgische kooplieden linnen te koop aanboden. Naderhand gingen de monniken in de kloosters van ons land het linnenweven ook beoefenen en nu bleven de Belgen vanzelf weg.

In 1125 was de paardenmarkt dan ook al hoofdzaak. Acht dagen voor Sint Lambert begon deze markt en acht dagen daarna, n.l. op 17 September, eindigde de pret. Wanneer hij begon, hing de koster van de kerk een lang ijzeren kruis aan zijn woning en dit bleef hangen zolang de markt duurde. De koster had ook nog de plicht iedere morgen, dus 16 dagen lang, de klok te luiden. Hij ontving daarvoor een beloning van 8 stuivers. In het oude archief van de Hervormde Kerk, dat in Mei 1940 is verbrand, kwam nog een verzoekschrift voor van een koster, die enige verhoging vroeg. Er stond niet bij, dat hi anders zou staken.

In 1260 verkocht de Ambachtsheer het recht om paardenmarkten te houden, aan de stad Vlaardingen en in 1280 aan Voorschoten. Deze Ambachtsheer had een minder prettige ervaring opgedaan met de Valkenburgers en nu trachtte hij hen zoveel mogelijk te benadelen. De hulp van de Bisschop van Uirecht werd ingeroepen en deze bepaalde, dat er van af Hoek van Holland tot in Kennemerland geen paard mocht worden verkocht van zes jaar en jonger zes weken vóór de Valkenburger markt. Deze maatregel bleek een goede uitwerking te hebben.

Ook de verhouding tussen de Kerk en de Ambachtsheer liet wel eens te wensen over. Oorspronkelijk kreeg de kerk van ieder verkocht paard zeven duiten in de kas. In later tijd streek de Ambachtsheer alle rechten in zijn zak en de Kerk werd afgescheept met een fooi van 25 gulden. In 1560 greep het bestuur van de gemeente in en werd er alom bekend gemaakt, dat de paardenmarkt te Valkenburg een „vrije markt” was. Dit heeft geduurd tot 1866, toen de goede vaders beslisten, dat er voor

ieder paard een recht van f 0,30 en van ieder veulen f 0,15 moest worden gegeven.

In het hiervoor genoemde archief kwam ook een rekening voor, waaruit bleek, dat iemand de begraafplaats had gehuurd voor een bedrag van f 45 om daar gedurende de marktdagen ook kramen op te plaatsen. Deze rekening was gedateerd: 1745. We moeten ons dus voorstellen, dat het hek van het kerkhof wijd opengezet werd en dat men binnen de muren van de begraafplaats allerlei marktgeschreeuw aanhief. Het getuigt niet van veel piëteit bij de voorouders van de gestorven dorpsgenoten.

Omstreeks 1550 zal de paardenmarkt het grootste aantal paarden te zien hebben gegeven. Een officieel stuk vermeldt, dat er in het jaar 1554 op een enkele markt in Valkenburg 3106 paarden werden aangevoerd. In 1750 schijnt de markt bijna uitgestorven te zijn. Door de Ambachtsheer van die dagen wordt dan geld bij elkaar gebracht, om de

VALKENBURG Z.-H.

BEZOEKT DE BEKENDE

PAARDENMARKT

TE VALKENBURG Z.-H.

OP WOENSDAG 10 SEPTEMBER 1947

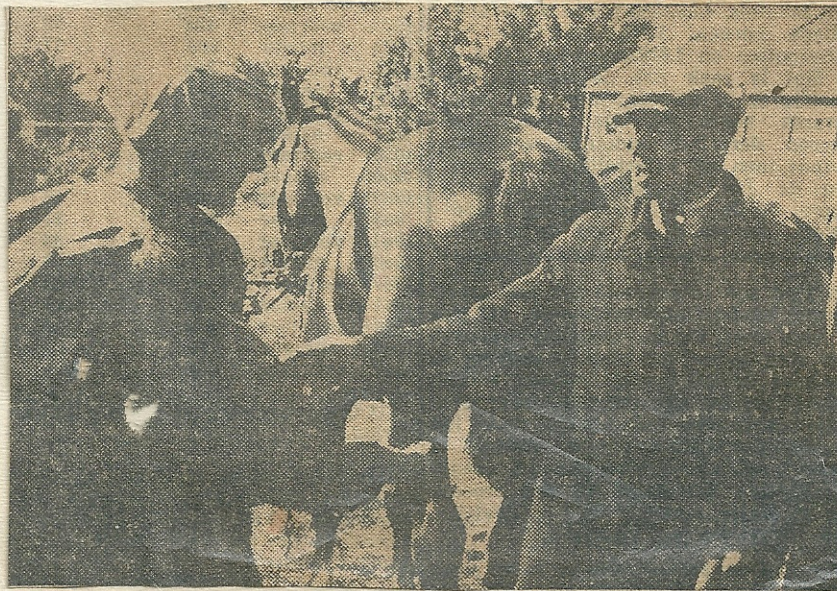
markt weer in volle eer te brengen. Aan degene, die het grootste aantal paarden naar de markt brengt, zal een zilveren gebit — voor zijn paarden natuurlijk — worden geschonken. Hij, die de meeste paarden kocht, kreeg een zilveren roskam. Toch waren er in dat jaar nog slechts 250 paarden.

Een nieuwe opleving kwam na de Frans-Duitse oorlog, doordat de Duitsers voor de mijnen en voor de landbouw een groot aantal jonge paarden nodig hadden. Onze zegsman weet zich nog heel goed te herinneren, dat er in de jaren tussen 1870 en 1890 ongeveer 1000 paarden ieder jaar werden aangevoerd. De laatste jaren daalde dit aantal weer zeer sterk, wat in verband met het toenemen van het snelverkeer niet te verwonderen is.

Ook de naam van een onzer Oranjevorstten is nog verbonden met de Valkenburger paardenmarkt. In 1585 was de Ambachtsheer Spaansgezind en Rooms. In 1546 was de slotvoogd, die op Torenvliet woonde, de „nije lere” reeds toegedaan. Daardoor was de verhouding tussen slotvoogd en ambachtsheer niet al te best. De laatste ontzag zich zelfs niet, medewerking te verlenen bij de moordaanslag op Willem van Oranje. Daardoor moest deze Ambachtsheer naar het buitenland uitwijken en in 1855 kondigde daarom Prins Maurits zelf aan, dat er de 12de September van dat jaar paardenmarkt zou worden gehouden te Valkenburg.

Hoe jammer is het, dat veel oude stukken door de oorlogsbrand verloren zijn gegaan. Op het gemeentehuis is nog een bekendmaking bewaard gebleven uit het jaar 1687. Alle overige historische bijzonderheden ontvingen we van onze zegsman, die ze voor de vuist weg uit zijn herinnering te voorschijn haalde. Tal van Valkenburgers zullen met genoegen deze aantekeningen over „hun” paardenmarkt willen bewaren.

Valkenburg. ANT. v. d. BERG.

De hand er op! Loven en bieden op de Valkenburgerse paardenmarkt. Op de achtergrond het noodgebouw der Ned. Herv. Gemeente.

Woensdag

10 Sept

dan voet 110

paarden.